

ZALECENIA DOTYCZĄCE POLITYKI

Na rzecz kompleksowego i włączającego zaangażowania uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego (VET)

WP5, Del. 5.3

Autorzy

Knowledge Innovation Centre (KIC)
Organizing Bureau of European School Student
Unions (OBESSU)

Współtwórcy

Daniele Sabato, Nik Heerens, Panagiotis
Chatzmichail

Redakcja

Daniele Sabato, Nik Heerens

Opracowanie graficzne

Nuša Karo

Streszczenie

Na podstawie wyników projektu InclusiVET, niniejsze zalecenia dotyczące polityki wyznaczają kierunek działań dla decydentów na szczeblu europejskim, krajowym i lokalnym w celu wspierania kompleksowego i włączającego zaangażowania uczniów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (VET). Proponowana ścieżka koncentruje się wokół pięciu głównych obszarów:

Elastyczne i uznawalne formy uczestnictwa: wspieranie elastycznych możliwości uczestnictwa, dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb i harmonogramów uczniów, takich jak krótkoterminowe projekty, wymiany praktyk czy wydarzenia. Jednocześnie należy zadbać o ich formalne uznanie poprzez integrację z programem nauczania, przyznawanie punktów za umiejętności przekrojowe oraz nagrody lub zachęty za zaangażowanie.

Zwiększanie widoczności różnorodności: aktywne wzmacnianie obecności i reprezentacji uczniów w całym ich zróżnicowaniu, m.in. poprzez uwzględnianie uczniów nietradycyjnych w działaniach komunikacyjnych, wspieranie różnorodnego przywództwa oraz organizację inicjatyw celebrujących różne perspektywy i doświadczenia.

Doskonalenie mechanizmów wsparcia: rozwijanie wsparcia finansowego i stypendiów, poradnictwa psychologicznego, struktur wsparcia akademickiego oraz programów mentoringowych i na rzecz zwiększenia zaangażowania – szczególnie tych skierowanych do związków uczniowskich sektora kształcenia i szkolenia zawodowego i uczniów z grup niedostatecznie reprezentowanych.

Szkolenie kadry: szkolenie i wzmacnianie kompetencji nauczycieli oraz personelu wspierającego w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie rozpoznawania i reagowania na specyficzne wyzwania uczniów pochodzących z różnych środowisk. Celem jest promowanie włączenia zarówno na zajęciach, jak i poza nimi, oraz przeciwdziałanie dyskryminacji.

Współpraca interesariuszy: tworzenie przestrzeni i możliwości do współpracy i partnerstw pomiędzy uczniami kształcenia i szkolenia zawodowego, nauczycielami, personelem wspierającym, decydentami oraz pracodawcami w celu opracowania i wdrażania strategii zwiększających udział uczniów z grup niedostatecznie reprezentowanych – zarówno w ramach edukacji, jak i poza nią.

Spis treści

1 Projekt InclusiVET	4
1.1 Kontekst projektu	4
1.2 Droga do opracowania zaleceń politycznych	5
2 Włączające zaangażowanie uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego w całej Unii Europejskiej	6
2.1 Potrzeby i wyzwania	6
2.2 Luki w zakresie polityki	7
3 Zalecenia dotyczące polityki InclusiVET	9

1 Projekt InclusiVET

1.1 Kontekst projektu

Aby zapewnić prawdziwie włączające kształcenie dla zróżnicowanej grupy uczniów, instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) muszą wyjść poza sam proces nauczania i uczenia się, promując włączenie we wszystkich obszarach życia uczniów. Aktywność społeczna, udział w organach decyzyjnych oraz zaangażowanie w organizacje uczniowskie stanowią istotny element rozwoju osobistego, edukacyjnego i obywatelskiego młodych ludzi. Jednak uczniowie kształcenia i szkolenia zawodowego pochodzący ze środowisk nietradycyjnych oraz grup niedostatecznie reprezentowanych często napotykają trudności w dostępie do tych możliwości pozaszkolnego zaangażowania.

Celem projektu InclusiVET jest zwiększenie zaangażowania uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego pochodzących z różnych środowisk w życie ich instytucji poprzez udoskonalenie polityk i praktyk sprzyjających włączającemu uczestnictwu we wszystkich aspektach edukacyjnych – w tym w procesie nauczania i uczenia się, zapewnianiu jakości oraz podejmowaniu decyzji na poziomie instytucjonalnym.

GLÓWNE CELE PROJEKTU INCLUSIVET

Zwiększenie zrozumienia praktyk włączającego zaangażowania w instytucjach kształcenia i szkolenia zawodowego.

Identyfikacja skutecznych i innowacyjnych metod zwiększania zaangażowania uczniów.

Promowanie większego udziału grup nietradycyjnych i niedostatecznie reprezentowanych w formalnych i nieformalnych systemach angażowania uczniów.

Opracowanie strategii i narzędzi do kształtowania włączającej kultury angażowania uczniów w instytucjach kształcenia i szkolenia zawodowego.

1.2 Droga do opracowania zaleceń politycznych

Niniejszy dokument przedstawia kluczowe zalecenia polityczne oparte na dowodach zaczerpniętych z rezultatów projektu, które zostały podsumowane w poniższej tabeli:

Raport rozpoznawczy

Identyfikacja wyzwań i barier w zakresie zaangażowania uczniów z grup niedostatecznie reprezentowanych.

Ramy odniesienia i narzędzie do samooceny

Kompleksowy przegląd kluczowych obszarów zaangażowania uczniów oraz poziomu ich włączenia, opracowany z myślą o instytucjach VET. Narzędzie wspiera refleksję nad istniejącymi praktykami, politykami i strategiami angażowania uczniów, a także stopniem ich otwartości na różnorodność.

Metodologia i przewodnik po procesie sporządzania rekomendacji dla szkoły przez uczniów

Szczegółowy przewodnik po wdrażaniu procesu sporządzania rekomendacji dla szkoły z aktywnym udziałem uczniów. Celem jest stworzenie bardziej włączającego środowiska edukacyjnego, w którym każdy głos jest słyszany.

Wytyczne dotyczące tworzenia planów działania w zakresie włączającego zaangażowania uczniów

A set of pathways to be followed by a VET institution that aims to launch a new inclusive learner engagement strategy for the first time or test/improve its already existing inclusive learner engagement strategy and practice.

Kurs online dla edukatorów

Moduły kursu online realizowanego we własnym tempie, skierowane do edukatorów wspierających uczniów. Obejmują podstawowe zasady i praktyki włączającego zaangażowania, rozwijanie umiejętności tworzenia środowisk sprzyjających różnorodności, wspierania inicjatyw uczniowskich oraz rozumienia roli zarządzania instytucją kształcenia i szkolenia zawodowego, samorządów uczniowskich i procesów oceny w promowaniu włączenia.

Niniejsze zalecenia polityczne stanowią uzupełnienie rezultatów projektu i wspierają ich utrwalenie, wyznaczając kierunek działań dla decydentów oraz innych interesariuszy sektora kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) w celu zapewnienia trwałości efektów projektu i dalszego wspierania włączającego zaangażowania uczniów na poziomie lokalnym, krajowym i europejskim.

2 Włączające zaangażowanie uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego w całej Unii Europejskiej

Pomimo ponownego nadania priorytetu kształceniu i szkoleniu zawodowemu (VET) przez Unię Europejską, jedynie w niewielkiej liczbie krajów europejskich funkcjonują (skuteczne) struktury reprezentacji uczniowskiej. W wielu innych częściach Europy uczniowie sektora VET wciąż nie mają dostępu do żadnej formy reprezentacji. Jednocześnie dla wielu uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego dostępne możliwości zaangażowania pozostają w dużej mierze poza ich zasięgiem. Wyzwania osobiste, finansowe i logistyczne ograniczają ich udział w życiu uczniowskim, hamują rozwój talentów i sprawiają, że ich głos jest niedostatecznie reprezentowany w procesach decyzyjnych na poziomie instytucjonalnym.

Niedostateczna reprezentacja

Jeśli jakaś grupa lub kategoria uczniów nie jest odpowiednio lub proporcjonalnie reprezentowana w danym kontekście, może to prowadzić do niesprawiedliwego tworzenia i dystrybucji możliwości oraz zasobów.

Włączenie

Różnorodność sama w sobie nie wystarcza, by osiągnąć prawdziwe włączenie, które wykracza poza samo integrowanie. Obejmuje ona także różnorodność wartości, zaspokajanie potrzeb wszystkich osób, odrzucenie stygmatyzacji wobec grup wrażliwych oraz stawianie na pierwszym miejscu praw i włączenie każdego człowieka.

Zaangażowanie uczniów

Holistyczne i uporządkowane zaangażowanie wszystkich uczniów we wszystkie aspekty ich doświadczenia edukacyjnego – zarówno w klasie, jak i poza nią – wspiera rozwój osobisty, zdobywanie praktycznych umiejętności oraz podnosi jakość nauczania, oceniania i procesów instytucjonalnych.

2.1 Potrzeby i wyzwania

Przyglądając się bliżej powszechnym barierom, które uniemożliwiają różnorodnym uczniom pełne korzystanie z możliwości, jakie daje zaangażowanie w różnych formach, projekt InclusiveVET zidentyfikował pięć kluczowych wyzwań:

1. Czas i finanse:

Wielu uczniów znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej nie może angażować się w zajęcia dodatkowe z powodu konieczności podjęcia pracy zarobkowej, aby utrzymać się w trakcie nauki, a także ze względu na konieczność godzenia obowiązków edukacyjnych, praktyk zawodowych i opieki nad rodziną oraz sztywne harmonogramy zajęć. Ograniczone wsparcie finansowe oraz brak elastycznych rozwiązań dodatkowo utrudniają im udział w takich aktywnościach.

2. Widoczność:

Świadomość uczniów na temat dostępnych możliwości zaangażowania się w życie szkoły i jego potencjalnych korzyści jest często niska. Uczniowie mogą nie wiedzieć, jakie są opcje, mieć wątpliwości co do ich dostępności i skuteczności, a także czuć się zniechęceni przez brak odpowiedniego wsparcia ze strony nauczycieli oraz niedobór inspirujących historii i wzorców do naśladowania.

3. Identyfikacja:

Uczniowie z grup niedostatecznie reprezentowanych często mają trudności z odnalezieniem się w dostępnych formach zaangażowania, które nie odpowiadają ich zainteresowaniom, tożsamości ani postrzeganemu poziomowi kompetencji. Stereotypowy sposób ukazywania różnych grup w materiałach edukacyjnych, oficjalne spotkania o mało przyjaznej atmosferze oraz brak wrażliwości lub wsparcia ze strony kadry mogą potęgować poczucie wykluczenia i zniechęcać do aktywnego udziału.

4. Wizerunek:

Role związane z zaangażowaniem uczniów, takie jak przedstawiciel klasy, często postrzegane są jako konkursy popularności, związane z onieśmialającymi procedurami wyborczymi lub przeznaczone głównie dla młodszych uczniów. Taki obraz może zniechęcać do udziału osoby mniej ekstrawertyczne, starsze lub pochodzące z niedostatecznie reprezentowanych grup – zwłaszcza w kontekście presji osiągnięcia dobrych wyników w nauce.

5. Dostępność:

Trudności z mobilnością, bariery językowe i ograniczenia infrastrukturalne w większym stopniu dotyczą uczniów międzynarodowych, uchodźców, osoby z niepełnosprawnościami oraz mieszkających w odległych rejonach. Skomplikowany język i brak dostępnych, przystosowanych materiałów edukacyjnych dodatkowo utrudniają pełne uczestnictwo wielu grupom znajdującym się w trudniejszej sytuacji.

2.2 Luki w zakresie polityki

Sektor kształcenia i szkolenia zawodowego (VET), znajdujący się na przecięciu edukacji i rynku pracy, coraz częściej zajmuje centralne miejsce w debacie politycznej Unii Europejskiej. Świadczą o tym m.in.:

⇒ Europejskie ramy jakości i skuteczności programów przygotowania zawodowego (EFQEA) z 2009 r., w tym europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym EQAVET, które definiują wskaźniki i kryteria zapewniania wysokiej jakości i efektywności systemów VET oraz praktyk zawodowych w całej UE;

⇒ Konkluzje Rady z 2020 r. w sprawie strategicznych ram Europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („[ET 2020](#)”), przyjęte w celu wspierania państw członkowskich w kształtowaniu polityk edukacyjnych i szkoleniowych;

⇒ [Zalecenia Rady z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności](#), które wyznaczają strategiczną wizję modernizacji systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w całej Unii. Podkreślają one znaczenie wyposażenia obywateli w umiejętności potrzebne do transformacji ekologicznej i cyfrowej, wzmacniania włączenia społecznego oraz dostosowywania systemów do zmian na rynku pracy.

Jednak **w zakresie włączenia i zaangażowania uczniów oraz ich wzajemnych powiązań, europejskie ramy polityki sektora VET pozostają niedostatecznie rozwinięte.**

Gdy mowa o różnorodności i włączeniu w sektorze VET, uwaga często skupia się na „podstawowych” aspektach nauczania i uczenia się – takich jak dostosowywanie programów nauczania i praktyk w klasie do potrzeb różnych uczniów. Choć działania te są niezwykle ważne, stanowią jedynie część całościowego obrazu. Prawdziwie włączające podejście wymaga zaangażowania całej instytucji i włączenia uczniów w procesy decyzyjne oraz reprezentację na każdym etapie ich doświadczenia edukacyjnego.

W wielu instytucjach VET jednak **zaangażowanie uczniów w zarządzanie, zapewnianie jakości czy życie szkoły pozostaje sporadyczne, pośrednie i w dużej mierze niereprezentatywne**. Już [raport na temat reprezentacji praktykantów w kształceniu i szkoleniu zawodowym](#) z 2019 r. opracowany na zlecenie Komisji Europejskiej wskazywał na brak systematycznych konsultacji z uczniami oraz niewielką wiedzę na temat barier utrudniających ich udział w podejmowaniu decyzji. Co więcej, tam, gdzie systemy reprezentacji i zaangażowania uczniów istnieją, są one nadal w dużej mierze skierowane do uczniów „głównego nurtu” – zazwyczaj białych, z klasy średniej, pełnosprawnych i studiujących w trybie stacjonarnym – mimo że populacja uczniów sektora VET jest znacznie bardziej zróżnicowana niż w innych sektorach edukacji.

Wszystkie te niedociągnięcia odzwierciedlają również [informatory Policy Briefs](#) opracowane przez CEDEFOP w 2023 r., które pokazują, że krajowe wysiłki na rzecz uczynienia systemów VET bardziej elastycznymi, odpornymi i atrakcyjnymi często wyprzedzają działania na rzecz ich inkluzyjności, dostępności i zapewniania jakości. Zwracają one również uwagę na trend polegający na coraz większym dostosowywaniu programów kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb przemysłu i rynku pracy, bez uwzględniania zróżnicowanych doświadczeń i potrzeb wszystkich uczniów.

3 Zalecenia dotyczące polityki InclusiVET

Zalecenia dotyczące polityki projektu InclusiVET odnoszą się do powyższych luk, koncentrując się na często pomijanym aspekcie włączającego zaangażowania uczniów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (VET). Uznając zaangażowanie za integralną część doświadczenia ucznia oraz strategii instytucjonalnych na rzecz włączenia, zalecenia te mają na celu wsparcie wszystkich interesariuszy w Europie chcących wdrażać kulturę włączającą we wszystkich obszarach kształcenia zawodowego. W ten sposób dążą do wzbogacenia całego procesu edukacyjnego dla wszystkich uczniów sektora VET:

1. Elastyczne i formalnie uznawalne możliwości udziału:

Zapewnienie różnorodnych form zaangażowania, takich jak krótkoterminowe projekty, wymiany doświadczeń oraz wydarzenia i inicjatywy, które będą dostosowane do zróżnicowanych potrzeb i harmonogramów wszystkich uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego, a jednocześnie będą formalnie doceniane – poprzez integrację działań związanych z zaangażowaniem uczniów z programem nauczania, przyznawanie punktów ECTS za kluczowe kompetencje miękkie oraz przyznawanie nagród lub wsparcia finansowego promujących aktywne uczestnictwo.

Decydenci europejscy i interesariusze regionalni

- ⇒ Wzmacnianie obecnych i przyszłych ram politycznych dotyczących równości i włączenia społecznego w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego poprzez wprowadzenie konkretnych wskaźników odnoszących się do zaangażowania uczniów, dostępności oraz włączenia w środowisku edukacyjnym. Część tych wskaźników powinna być skierowana szczególnie do uczniów z grup niedostatecznie reprezentowanych;
- ⇒ Rozwijanie dotychczasowych działań wspierających edukację obywatelską i demokratyczną w kształceniu i szkoleniu zawodowym, w oparciu m.in. o instrument Rady Europy RFCDC – [Reference Framework of Competences for Democratic Culture](#)¹, który jest narzędziem mającym pomóc uczniom lepiej zrozumieć kulturę demokratyczną.

Władze krajowe oraz partnerzy społeczni i obywatelscy

- ⇒ W konsultacji z uczniami z grup niedostatecznie reprezentowanych należy przeanalizować i dostosować [krajowe plany wdrażania](#) (National Implementation Plans – NIPs), określając w nich jasne, mierzalne cele, harmonogramy działań oraz przeznaczone zasoby na rzecz wspierania krajowych inicjatyw angażujących uczniów oraz usuwania barier w dostępie i uczestnictwie w edukacji zawodowej;
- ⇒ Wskaźniki dotyczące zaangażowania i włączenia uczniów – wraz z odpowiednimi mechanizmami monitorującymi – powinny zostać zintegrowane z krajowymi narzędziami zapewniania jakości, m.in. w oparciu o ramy EQAVET.

¹[RFCDC in Vocational Education and Training \(VET\)](#)

Institucje kształcenia i szkolenia zawodowego oraz lokalni interesariusze

- ⇒ Lokalne podmioty powinny aktywnie wspierać tworzenie reprezentacji uczniowskich oraz wzmacniać już istniejące struktury, zapewniając im odpowiednią autonomię, dostęp do sformalizowanych kanałów komunikacji oraz narzędzi – takich jak proces sporządzania rekomendacji uczniowskich InclusiVET – które pozwolą na zwiększenie ich różnorodności i realny wpływ na procesy decyzyjne w placówce;
- ⇒ Instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego powinny działać proaktywnie, oferując różnorodne, elastyczne i formalnie uznawane formy uczestnictwa, wykraczające poza tradycyjne modele zaangażowania – np. poprzez włączenie ich do programu nauczania, przyznawanie punktów za zdobyte kompetencje miękkie lub oferowanie zachęt finansowych związanych z aktywnością uczniowską.

2. Zwiększanie widoczności różnorodności:

Wspieranie widoczności oraz budowanie świadomości na temat roli i działań przedstawicielstw uczniowskich w całej ich różnorodności, w celu kształtowania kultury włączania i zaangażowania. Do dobrych praktyk należą m.in. uwzględnianie uczniów o nietradycyjnych ścieżkach edukacyjnych w materiałach promocyjnych i publikacjach, wspieranie zróżnicowanej reprezentacji w rolach przywódczych oraz organizowanie inicjatyw celebrujących różnorodne perspektywy.

Decydenci europejscy i interesariusze regionalni

- ⇒ Wspieranie państw członkowskich oraz systemów kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) w działaniach na rzecz zwiększania widoczności różnorodności oraz promowania włączającego zaangażowania uczniów – m.in. poprzez uwzględnienie tych kwestii w odpowiednich obowiązujących ramach politycznych.

Władze krajowe oraz organizacje społeczne i obywatelskie

- ⇒ Opracowanie krajowych wytycznych dotyczących włączających struktur samorządów uczniowskich, wspierających reprezentację uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego w promowaniu różnorodności i włączenia;
- ⇒ Inwestowanie w działania informacyjne i edukacyjne, w tym kampanie społeczne przełamujące stereotypy na temat uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego i samego kształcenia zawodowego, aktywnie ukazujące różnorodność tej grupy oraz promujące sektor VET jako wartościową ścieżkę edukacyjną dla osób z różnych środowisk.

Institucje kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) oraz lokalni interesariusze

- ⇒ Zapewnienie, aby wszystkie materiały informacyjne i promocyjne (publikacje, strony internetowe, media społecznościowe) odzwierciedlały różnorodność uczniów oraz wspierały ich zaangażowanie w różnorodne role przywódcze (np. zespoły robocze, komitety);

⇒ Tworzenie lub dostosowywanie strategii na rzecz włączenia społecznego, obejmujących działania krótko- i długoterminowe, takie jak: wyznaczenie osób odpowiedzialnych za kwestie różnorodności (np. jednostka ds. równości i niedyskryminacji), wprowadzenie mechanizmów zwiększających reprezentację grup niedostatecznie reprezentowanych (np. kwoty), organizowanie regularnych wydarzeń i warsztatów promujących różnorodność kulturową i społeczną.

3. Wzmacnianie systemów wsparcia:

Rozwijanie systemów wsparcia finansowego (np. stypendiów), usług doradczych, pomocy akademickiej oraz programów mentoringowych i wspierających zaangażowanie – szczególnie tych skierowanych do związków uczniowskich w kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz uczniów z grup niedostatecznie reprezentowanych.

Decydenci europejscy i interesariusze regionalni

⇒ Zwiększenie finansowania skierowanego do międzynarodowych i regionalnych organizacji wspierających uczniów z grup niedostatecznie reprezentowanych – np. poprzez programy takie jak Europejski Fundusz Społeczny Plus (ESF+) czy Fundusz Wsparcia Młodzieży – w celu realizacji inicjatyw wspierających włączenie i zaangażowanie uczniów w systemach VET;

⇒ Wykorzystanie istniejących platform współpracy do prowadzenia dialogu, wymiany doświadczeń i wzajemnego uczenia się między państwami członkowskimi, instytucjami kształcenia i szkolenia zawodowego, przedstawicielami uczniów (w tym tych z grup niedostatecznie reprezentowanych), środowiskami naukowymi, partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, w zakresie najlepszych praktyk, wyzwań i innowacyjnych rozwiązań dotyczących włączenia i zaangażowania uczniów sektora VET.

Władze krajowe oraz organizacje społeczne i obywatelskie

⇒ Zwiększenie inwestycji w rozwój zawodowy nauczycieli i edukatorów kształcenia i szkolenia zawodowego – ze szczególnym uwzględnieniem pedagogiki włączającej, wspierania zaangażowania uczniów i ich rozwoju obywatelskiego oraz działań informacyjnych skierowanych do społeczności niedostatecznie reprezentowanych;

⇒ Przegląd i dostosowanie krajowych ram prawnych i regulacyjnych w celu zapewnienia obowiązkowego wdrażania adekwatnych systemów wsparcia w instytucjach VET – w tym gwarancji prawnych w zakresie niedyskryminacji, rozsądnych dostosowań dla uczniów z niepełnosprawnościami lub innymi szczególnymi potrzebami, wytycznych dla struktur samorządów uczniowskich oraz podstaw prawnych funkcjonowania przedstawicielstw uczniowskich.

Instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) oraz lokalni interesariusze

⇒ Wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych łączących instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) z kluczowymi usługami wspierającymi uczniów znajdujących się w trudniejszej sytuacji oraz projektami uczniowskimi na rzecz poprawy środowiska szkolnego i systemów wsparcia;

⇒ Angażowanie uczniów – w szczególności z grup niedostatecznie reprezentowanych – w procesy ewaluacji i usprawniania instytucjonalnych polityk oraz systemów wsparcia, zapewniając jednocześnie uznanie ich zaangażowania, zwłaszcza w przypadku osób napotyających dodatkowe bariery (np. poprzez wynagrodzenia, wyróżnienia lub formalne uznanie).

4. Szkolenie kadry:

Szkolenie i upodmiotowienie nauczycieli oraz pracowników wsparcia uczniów w VET, aby rozumieli i potrafili reagować na specyficzne wyzwania, z jakimi borykają się uczniowie z różnych środowisk, promując włączenie zarówno w klasie, jak i poza nią, oraz przeciwdziałając dyskryminacji.

Decydenci europejscy i interesariusze regionalni

⇒ Wsparcie opracowania Europejskich Ram Kompetencji dla edukatorów wspierających uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego (VET), definiujących wiedzę, umiejętności i postawy niezbędne na tym stanowisku, ze szczególnym naciskiem na wsparcie włączenia uczniów zróżnicowanych społecznie i kulturowo;

⇒ Promowanie zdobywania kompetencji związanych z wartościami europejskimi i obywatelstwem demokratycznym podczas szkoleń wstępnych, adaptacyjnych oraz w ramach ciągłego rozwoju zawodowego liderów, nauczycieli, edukatorów wspierających uczniów i trenerów na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia zawodowego (VET), przy jednoczesnym zapewnieniu dostępności i rozwoju takich modułów szkoleniowych.

Władze krajowe oraz organizacje społeczne i obywatelskie

⇒ Wzmocnienie istniejących programów szkoleń wstępnych i doskonalenia zawodowego nauczycieli kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukatorów wspierających uczniów, aby systematycznie uwzględniały różnorodność uczniów, ich włączenie i zaangażowanie, zapewniając jednocześnie regularny i łatwy dostęp do tych szkoleń.

Institucje kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) oraz lokalni interesariusze

⇒ Zapewnienie wszystkim pracownikom szkoleń z zakresu edukacji włączającej, narzędzi cyfrowych oraz indywidualizacji nauczania, a także wsparcia i niezbędnych zasobów przed, w trakcie i po szkoleniu;

⇒ Aktywne angażowanie wszystkich uczniów, zwłaszcza z grup niedostatecznie reprezentowanych, w monitorowanie i ocenę skuteczności programów szkoleniowych dla nauczycieli i pracowników, a także w kształtowanie środowiska nauki i praktyk instytucjonalnych.

5. Współpraca interesariuszy:

Tworzenie przestrzeni i możliwości do współpracy oraz partnerstw między uczniami kształcenia i szkolenia zawodowego, nauczycielami, edukatorami wspierającymi uczniów, decydentami oraz pracodawcami w celu opracowania i wdrożenia strategii zwiększających udział uczniów z grup niedostatecznie reprezentowanych zarówno w środowisku szkolnym, jak i poza nim.

Decydenci europejscy i interesariusze regionalni

- ⇒ Wykorzystanie istniejących forów i platform, takich jak sieć EQAVET czy Grupa Robocza Europejskiego Obszaru Edukacji ds. Równości i Wartości w Kształceniu i Szkoleniu, do wspierania międzynarodowej wymiany dobrych praktyk, dialogu, uczenia się od siebie nawzajem oraz współpracynarzędźwłączenia i zaangażowania uczniów wśród dostawców sektora VET, przedstawicieli uczniów, organizacji pozarządowych i pracodawców;
- ⇒ Zapewnienie, że europejskie procesy dotyczące kształcenia i szkolenia zawodowego są spójne z innymi kluczowymi strategiami związanymi z włączeniem i różnorodnością, a także angażują decydentów, instytucje i departamenty pracujące nad podobnymi inicjatywami, takimi jak przeciwdziałanie dyskryminacji, włączenie społeczne, zaangażowanie młodzieży itp.

Władze krajowe oraz organizacje społeczne i obywatelskie

- ⇒ Wspieranie partnerstw między przedstawicielami uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego, dostawcami edukacji, partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w celu opracowania i wdrażania skutecznych polityk równości i inkluzji;
- ⇒ Współpraca z pracodawcami w celu zapewnienia, że programy kształcenia i szkolenia zawodowego odpowiadają zarówno potrzebom rynku pracy, jak i potrzebom uczniów, tworząc ścieżki dostępu do jakościowych praktyk zawodowych i nauki w miejscu pracy dla wszystkich.

Instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) oraz lokalni interesariusze

- ⇒ Wdrażanie podejścia całej instytucji poprzez synergię między formalnym, nieformalnym i pozaformalnym kształceniem i szkoleniem, poprzez ścisłą współpracę i aktywne zaangażowanie wszystkich uczniów, trenerów, nauczycieli, rodziców i opiekunów w organy partycypacyjne, zarówno formalne, jak i nieformalne;
- ⇒ Wzmacnianie i promowanie demokratyzacji instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego poprzez wspieranie zaangażowania uczniów w procesy organizacyjne i zarządcze. Przy jednoczesnym zapewnieniu ciągłej oceny i reform w kierunku włączania i zaangażowania uczniów, ważne jest, aby ich udział był obecny na wszystkich etapach – od początku do końca.